

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

ΤΟΥ Κ ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΣΤΗ ΝΙΓΡΙΤΑ

"Όταν την περασμένη άνοιξη θέλησα να πάω στη Νιγρίτα, μάζ κινηθήκαμε στον κάμπο των Σερρών οι κερανοί και μάζ δουλάσανε ή λάσπες εκεί κοντά στην Πετοιά και στο Χαρόντος, το χωριό του Καπετάν Μηρούση. Λίγο έλειψε να γινώσκουμ, λέζοι και γεμάτα λάσπες, σάν προπλάσματα άγαλματοποιού, σπην πόλιν των Σερρών.

Της δάζουν ένα κόσκιο για να περάση από τόν έρμενον.

Μνημιόν και αυτό της νεοελληνικής άδελτηρίας !

Έτσι τώρα, άσπασασα κ' έγω να πάω καλοκαίρι - άναθροχιά, Ξηροσιά, άναθροχιά άνωπόροη.

"Ήσχη ήμερα, γχορτινή. Τό αιώκωνητό κίλοισε, γίλατφούσε, άνηφόριζε, κατέβαινε άπάνω στών λόφοιν τις πλαγές, σάν να κολιμητόσε έπαπλόοντας άπάνω σε κάματα βουόνν.

Ψυχή στο δρόμο. "Ένας άγγελος μόναν με λειλά φερέει. Είνε ή 'Ελλάς, τού άναμνηστικού ήρώου τού Λαζαρά, που φιλεί στο μέτωπο, άπως οι γηροστοί θεοί τις μακρονές άνηφές των, Έναν τραυματιών στρατιώτην. Μιά σύνθεσις γίλασπασή, σάν να ήνε φρασημένη από ζάχαρι. Νομίζεις ότι ήνε τούττα και όχι τρούσιον μάζ μάχης, τραυρός και τραγητός και σωτηριόν διά την 'Ελλάδα.

Ότε ποι ήμνηύσεως και προσηπιάς, ούτε ή παραμυθία κήνησις, από την άσπερόφρασαν των 'Ελλήνων έντασον, κατά την κρίσιμον ένείνην μάχην... που παζόταν ή νύχη της πατρίδας των...

Παρεκεί, ο' άπόστασις δικαιοσύιν μετρου, οι έγκαταλειμμένοι τώρα μερωόν από τούς πεόντας στρατιώτας μας.

Σπραγμαθια και φριγανα εκεί και μια κωπικα που βουσιάζει. Οι σταυροί, τολανωμένοι από τόν χρόνον και την έγκαταλείψη, γαρμεινιό από δω και άλ' εκεί, σάν παρέα μεθυσμέναν, που τρεκλίζουιν.

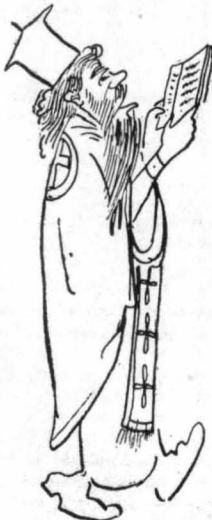
Μνημιόν και αυτό της νεοελληνικής άδελτηρίας !

Στό Ξεριστό χιλίωμο από τη Θεσσαλονίκη, άπάνω στην κορυφή ένός βουνού, μέσα σε μια έρημιά ρομαντική, φήτροσεν ένας... Φασουλός.

Κάποιος Κρητικός, προ άρκετού καιρού, ένός και παροδικός, τ' έσε το μίφος, τού άρκεσε, άσκήφθη, έδιεθε εματάλλευσαν, άνέστηξεν εζυθεσιωτιόσιον για τούς διαβάτας και σήμερα ήνε συννοικιαμός παραθεροζόντων και με άστυνωμένον μάλιστα σταθμόν.

Έκει μαγαριόντα και σεφίροντα λαγοί και παντροειδή θηράματα, ως έπί τού πλείεστον.

Τό σανδοκίσιον εζυθεσιωτιόσιον ήνε κατάστημα εύρύχωρον και εύπρεπές. Και ο χδές άγνωστος Φασουλός, κωρος Φασουλός ή σήμερον και μεθωρον άξιόσημος κωρος Φασουλόκωπος ή Φασουλός.

"Εμπρός πήγαμε, φέλλωντας δυνατά Ένας παπαράς.

Στεκώμιστε σ' ένα χωριό, την Σουσαμιά.

Έθναρία, εύφορία και καιροί ειρηνοί.

Τά καρποζια μεγάλα και τεράστια, άζητητα μέσα στα μπιστόνια. Σε παρακαλούν να πάρησ όλα θές, για να... άδειάση ο τόπος.

— Γιατί δέν τά πουλάτε ; ρωτούμε.

— Ποιός τά πουράει ; "Έγιναν τόσα πολλά έφρέτος... Γέμισεν ο κόσμος.

— Γιατί δέν τά στέλνετε στη Θεσσαλονίκη ;

— Διότι τó άγώγι θα φρή την τιμή.

— Αηλαδή ;

— Περισσότερο θα στοιχίση τó άγώγι από την άξια τους !

Τά σικάρια άφθονα, τά θεμιβάσα άφθονα, τά πεπόνια άφθονα από τά κάβουα και κυλοίν άζήτητα στους δρόμους.

— Μάζ ήμίμασεν έφρέτος ή μεγάλη ή... παραγωγή ! μάζ λένε.

"Ο θεός θα κωντηρή ή σωστήση με μάζ σκέπτομα.

Μάζ στεροί, φρονιάσιμε, μάζ δίνει άφθονία, Ξαναφρονιάσιμε πό δυνατά...

Έκει άπο κούδωμιονα και έβλεπα μια γυναίκα να μωζέη αΐγία, που γεννούσαν ή κότες, μέσα από τόν... φούνον του σπαπύ και από πεταμένα πάληκαλάβα, άσοκο μια ψαλμωκλα.

Μέσα στών ήλιο τόν χρυσό της καθαρης καλοκαιρηής ήμέρας, βλέπω έναν άμλο άνθρώπων να διαβαίνει. "Εμπρός ένα παιδί μ' ένα κρι, πίσω ένας παπάζ με άμια να φέλλη δυνατά, από κοντά ένας χωροικός, που βαστούσε ένα μικρό παιδί μέσα σε κάτι ρούχα παρτάλια και παρτέσιον του χωροίσιος.

— Βάπτισις μου ήνε. "Έγινεν ή βάπτισις και τώρα πίνε το παιδί στο σπάι, να τó παραβόσιον στους γονείς του. Και έπειτα...

— Και έπειτα θα φήρουν ;

— "Όχι, θα κάτσουν και ο παπαράς και όλοι όσοι εν' από κοντά του και θα φάνε και θα πούν και θα γλεντήσουιν...

Και ο παπαράς ;

— Πρώτος ο παπαράς. "Εδώ, σάν βαρτζίνουε ένα παιδί, οι γονείς πρέπει να περμένουν τ' όνομα στο σπάι. Δέν κάνει να παρειρζιόκωτα στη βάπτισι.

Διασπεράζει ο κόσμος τόν χωριών εύ και καλός ποιόν.

"Έτσι μαθαίνου και κάπ έθμα για τις λεγόντες. Στά μέρη αυτά του κάμπου των Σερρών, τη λεχώνα δέν την άφήρουν, νύχτα-ήμερα, μοναχή της, για να μην εάρμεινίση. Την τρίτη την ήμερα, τη δγάζουν από τόν εάρμεινον και την πλένουν με ζεστό νερό, άφου περάσει προηγουμένως πάνω από ένα κούσιον.

Κατά τας τρεις ήμέρας, τού εάρμεινον, ούτε ξενογός δέν μητ στην κάμαρη της λεχώνας, ούτε αυτή θα σπρωθή, ούτε σε παρθένο θα πύρσιση, ούτε σε πόρτα θα σταθή, ούτε θα κληθή από τη θεά της.

Τι ήνε αυτός ο εάρμεινος δέν κατόρθωσα να μάθω.

"Κολιμητόσε στις τρεις ήμέρες, δέν κάνουν στο μωρό. Τό μωρό τó πλένουν με άλάτι, μολς γεννηθή. Ούτε Μοίρες περμένουν για να τó μοράνουν, άπως σ' όλη την άλλη 'Ελλάδα, την τρίτη ήμερα της γινώγησιος.

"Έντιπνοια μου έκαμε στα χωριά αυτά και ή γλώσσα τόν χωρικών. Γλώσσα έλληνική, με ιδιωσιμώς όροιους.

— "Ελάτε να εγειτούμε.

— Δέν μου εζοκλήθητε (Δέν τó σκέψθητε) και άλλα και άλλα.

Δρόμο για τη Νιγρίτα. Στο δρόμο σήραμε ένα σκαλί με σάρα. Από κάποιον άποκόνητο θα έπεσε και κανένας δέν τó άνεζήτησε. "Όσο περνούσαν τó περιφρονούσαν. "Ηγον τόση μεγάλη ή παραγωγή, έφρέτος, στα χωριά του κάμπου ! Τό παίζονιμε ήμες και τó παραδίδουι στην Νιγρίτα.

— "Αμα βρίζεις άλφις ή άλλα τι στο δρόμο, μάζ λέει ένας κάτοικος της Σουσαμιάς, κάποιον καλό θα σ' εση άς τó βράδυ.

Δέν ξεροσ ποιά άλλη εύτυχία μάζ πριμιουε και ήλασε τó δρομό της και δέν μάζ βήρει. "Εκείνο που γκωροκόσ ήνε πώς τó βράδυ σάν γινώσιμε στη Θεσσαλονίκη, χάλασε τó απτόκωνητό μας σε μια έρημιά και ήν δέν περνώσε κάποιος λεωφορείο, γεμάτο με μηχανικούς τών 'Αθηνών, θα μένω... Εκεί ήλην την νύχτα, φήνοντας καλεμώκια β... τή κοσί...

Νιγρίτα. Μιά μεγάλη και κωνούρινα εκκλησία, στην εύδο της πόλεως.

"Εδώ ήνε ή Τέρμαση, μόν λένε. Μά ή εκκλησία ήνε της Νιγρίτας.

Προχάσιμε μέσα στις γεστομάς της πόλεως.

"Καρεμβιον ή Βασιλιάς, εζονοδοχίον ή Βασιλιάς, εΚαρεμβιον ή Βασιλιάς.

Χωροικός από τη Σουσαμιά.

"Έκει άπάνω φύτρωσε και ένας... Φασουλός.

‘Αρχίζω να υποθέτω πως είμαι και άγεωγράφος.
 — Τι εν’ αυτή Βισαλτία ;
 Ίκανείς δεν ξέρει να μου απαντήσει, ούτε ο καρκεφής, ενός παραξερο-
 ποταμού κερκελίου, που με κορνηζοαριμένη έπιγραφη — το σύνταγμα
 και οι θεομοί, φάνεται, που το καταστήματα — είδασαι την πελατεία
 του :

“Όσοι φίλοι μ’ αγαπάνε
 θερεσέ να μη ζήτανε.

— Ξέρω γ’ έχω, μου λέει. Αλλά θα τα ξέρη μόνον ο Θεός.

Θυμάμαι πάναν την επί της Τέρπανης, έκκλησίαν της Νιγρίτας.
 — Η έκκλησία είνε της Νιγρίτας, τὸ έκκλησίασμα της Τέρπανης
 και ο Θεός της Βισαλτίας.
 Οι Νιγρίταινοι, φάν’ται, τὰ έχουν κανονίσει μιά χαρά με όλας τὰς
 δυνάμεις.

‘Η Νιγρίτα, πόλεις λίγο πληρική.
 Και ο δόξατος εχει και τόσο καθάρη.
 Κάτωα παιδάη επανάθητα, θα νόμεις κανείς, παντού.
 Ένα ξεροπότομο που διασχίζει, κατοικήσει θαφρό, την πόλιν, γεμάτη
 με σκουπίδια. Δίπλα κανεμένα με δέντρα ύψηλά, ίσως...
 οικονομική και πτωχική δροσίζομενοι. ‘Αναπαύσεις
 και απαλαίσεις των κατοίκων.

Τέσσαρα-πέντε χιλιόμετρα, πὸ πέρα απ’ εκεί είνε
 τὰ εΐδαια Νιγρίτας. Τὰ μεταλλάει, όπως τὰ λένε,
 λοιπά γλ.

‘Ενα ποτήρι μεταλλικού ύδατος, σ’ ένα κερκελίο
 της πόλεως Νιγρίτας, έχει... δύναμη δροσικής.
 Τὸ οὖο δηλαδή που’ είνε να είνε εΐδηρότερο
 από τὸ μεταλλικό νερό στον τόπο του...

Νιγρίτα, η πατρίς του ‘Αργυρού. Του πρώην ύπουργο-
 γού, πολιτευτού, παλαίου ανεργάτου της ‘Ακροπό-
 λιος και φίλου του Γαβριηλίου. Ένας από τους
 πρώτους συστήσαντας «Μακεδονικόν Σύλλογον» στὰς
 ‘Αθήνας, κατὰ τὸν Βουλγάρου, με τὸν Μακεδόνος
 ἀδελφούς Γερογιάννη, τὸ γιανό και τὸν συσταγμα-
 τάρχη. Οι πρόδρομοι του μακεδονικού άγώνος. Δευ-
 τῶς σύλλογος ἦταν ο του Στεφάνου Δραγούνη.
 ‘Ως ἑλληνοκό βίως σύλλογος, ἐτρόφοντο ἀναμεταξύ
 τους. ‘Ο μακεδονικός σύλλογος του Δραγούνη ἐκατέ-
 λισε ἑλληνοκό τὴν Μακεδονίαν, μεταξύ Βουλγάρου,
 Σέρβου και ‘Ελλήνων. Είχε μάλιστα ο σύλλογος αὐ-
 τὸς ἐδόσει και χάριτην σχετικόν. ‘Ο τὸν Γερογιάν-
 νηδου και ‘Αργυρού, τὴν ἤθελε ἀπόλυτη γιὰ τὴν
 ‘Ελλάδα. Καί ἐπειδή εΐνε σημαντικόν στη μορασιά,
 μιά ἡμέρα αὐ Γερογιάννης μίσηαν στο Γραφεΐο του Δραγούνη και τὰ
 κίνασε φάλασκα.

‘Ηταν ἡ πρώτη ἑλληνική δόξα για τὴν Μακεδονία !
 ‘Επειτα συνεισθῆτο το «Κομμάτι» και τὰ καθάρισε τὰ πράγματα.
 Τὸν ‘Αργυρόν ὡς τὸν ἑταίριος ο Γαβριηλίδης ἑπεροβίκα.
 «‘Ο μακεδονικός οὗτος θράχος — έγραφε — με τὴν σκέψην,
 που φθάνει πὸ μακριά από τὴν σκέψην τῶν ἄλλων ‘Ελλήνων, ὁ-
 πως αὐ σαρίσται τὸν Μακεδόνου από τὰ λοιπὰ ἑλληνικά ἀκόνη-
 τια...»

Τὸν θυμίσαι : Με τὰ σφραγίδια του καρρέ μιάλια στο μέτωπο, σὸν
 ἀγοιμένα, τὰ πικρὰ και θυμωμένα φρύδια του και τὸ ἄγριο και καλλι-
 ερημένο του σφριγιονές μοιοι, σὸν σπαρτακαλαμά σὲ αΐχηρο γου-
 ράφι.

Ζήτησε τὸν ‘Αργυρόν.
 — Δὲν είνε ἔδο, μου λένε. Πάει στὴν ‘Αθήνα.
 — Μὲ τέτατα ζέστη ;
 — Τὸν κάλεσε ἡ πολιτική.
 — Μίπως θὰ του ἀνάθεση ύπουργοέ ;
 — ‘Όχι, ἀλλά ζητοῖνε στὴν ‘Αθήνα πάντοτε τὴν
 γούμη του.

Νὰ ἡ μικρή Νιγρίτα που συμβουλεύει τὴν ‘Αθήνα και
 δὲ ἀπὸς τὴν ‘Ελλάδα ἄτασας.
 ‘Ισως μὲ είνε προικωότερον αὐτὸ από τὸν καρρενέ
 του Ζαχαράτου, που δικαιοῖνε τὴν ‘Ελλάδα πάντοτε.

Στὴν Νιγρίτα μὲν ἀπάχη Κιρκασὴ ἀργία. ‘Η και
 ἄν ὑπάχη, ἔτσι είνε κατανημιμένο τὸ κέλευσμα και ὁ
 οἰκιστὴ τὸν μαγαζιόν που θέλει δάσκαλο γιὰ νὰ τὸ
 μάη.

Ζέστη τὸν εγούτατος αὐτὸ που τανύεται και διαδρο-
 μίεται ἡ πόλις της Νιγρίτας.
 Μὰ γυρω-γύρω αὐ λοιπίσται που τὴν κορνηζοαρινε,
 γυρόν με δένδρα κατατρύσανα κ’ ἀμπελία με ζσηρό
 και φρέσκο φύλλομα.
 Φημάεται τὸ οὖο της Νιγρίτας, μιά γιὰ τὸ καρσί
 της δὲν ἀκούω τίποτε.

Τέσσαρα - πέντε χιλιόμετρα ἔτσι από τὴν Νιγρίτα
 και νὰ και φημάεται στὰ λοιπά και στις πηγές, και
 στὰ τόσο ρεκιλαμιρζόμενα υπαλλίαι της ὕδατα.
 Μιά μικρή διακοπή και θὰ μελήσομε και γι’ αὐτὰ,
 ἀλλά... στο ἄλλο τεύχος.

ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΚΕΦΙ

ΤΑ ΕΞΥΠΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΤΑ

Τὸ ἴδιο κάνει.

- Κυρία μου, εἶμαι ο χορδιστής του πιάνου.
- Μὰ ἐγὼ δὲν ζήτησα χορδιστή γιὰ τὸ πιάνο μου.
- Ἐσεῖς δὲν με ζήτησατε... Μ’ ἔπειλε ὁμοως... ο νοικάρης του ἑ-
 λάνου πατόματος !

Τὶ ἔκαναν...

- Τὶ ἔκαναν, Τυτό, ο πρόγονοί μας προτού ἔφημερθαῖν : τὸ ἀερο-
 φως και ὁ ἠλεκτρικισμός !
- Ἐκαναν... οικονομία στο φῶς, μπαμπά.

Στὸ φρενοκομεῖο.

- ‘Η σ ὄ ζ υ γ ο ς. — Βλέπετε, κύριε διευθυντά. ‘Ο ἄντρας μου δὲν
 ἔγινε καλά. ‘Αρνείται νὰ γυρίσει στο σπίτι.
- ‘Ο δ ι ε υ θ υ ν τ ἦ ς. — ‘Απεινάται, κυρία μου. Πιστεύω αὐτὸ
 είνε μιά ἀποδείξις πὸς... ἔφαγε πῶ να είνε τρελί-
 λος.

Στὸ ζωολογικὸ μουσεῖο.

- ‘Η κ υ ρ ἰ α. — Δὲν φέλω νὰ δῶ αὐτοῦ τοῦ τα-
 ρχευμένου πλῆθους. Θέλω νὰ δῶ ἕνα ζωντανὸ γο-
 ρίλλα...
- ‘Ο φ ὄ λ α ἔ. — Μιά στιγμή νὰ φωνάξω τὸν κύ-
 ριο ἔφορο...

Γκράφα.

- ‘Ο π ἄ λ λ ἡ λ ο ς. — ‘Ηθε ἕνα γράμμα από
 ἕναν ἑμπορὸ ὄσο και μὰς ζητοῦν νὰ τοῦς δώσομε
 σιατάσεις γιὰ τὸν Τζῶν τὸν πρώην ὑπάλληλό μας.
- ‘Ο δ ι ε υ θ υ ν τ ἦ ς. — Γράψε τους διὰ ἦσαν κλέ-
 φτης κ’ ἐδικαίτης κ’ ὅτι ἔχει τὸ ἔμαθε από μὰς !

Μεταξύ συζόγων.

- ‘Ε κ ε ἰ ν ο ς. — ‘Ότι κ’ ἄν κλέψη ἕνας ἄνθρωπος
 θάρρη μία μέρα πὸ θὰ μετανοήσει.
- ‘Ε κ ε ἰ ν ἦ ς. — Καὶ ὡς ἐνὸς ἄ ἔλαφες από τοῦς
 δικαίς μου.
- ‘Ε κ ε ἰ ν ο ς. — ‘Υποθέτω ὅτι ἄκουσε τί εἶπα.

Μεταξύ φίλων.

- Τι γίνεται ἡ γυναίκα σου ;
- ‘Ασ’ τα. ‘Εχω βάσανα με τὸ κεφάλι της.
- ‘Όχι. Ἀλλά κάθε δωμάτια μου ζητάει κανονίγριο καπέλλο.

Τὸν φώτισε.

- Πόσο ἀτέχη από δὸ τὸ χωριό σου ;
- Ἐση ὄσο.
- Μὲ τὰ πόδια ;
- ‘Όχι. Μὲ τὸ ρολόι.

- Δάνεσέ μου γίλις δραχμῶς.
- Τώρα δὲν ἔχω. ‘Όταν γυρίσω από τὸ ταξίδι μου, εὐχαρίστως.
- Πρόκειται νὰ πὸς ταξίδι ;
- ‘Όχι !

Τὸ ὄσο !

- Λένε διὰ τὰ ταξίδια ζητοῦνε τὸν ἄνθρωπο.
- Τότε τί περιμένεις γιὰ νὰ κάνης τὸν γιγὸ τοῦ
 κόσιου ;

Στὸ δρόμο.

- Τ σ ι γ γ ἄ ν α. — ‘Η μέλλουσα συζυγὸς σας θὰ
 είνε ὑψηλή, μελαχροινή και ποτὴ ἀραία.
- ‘Ε κ ε ἰ ν ο ς. — Φαιμάσια ! Τώρα πὸς μου και
 κατ’ ἄλλο : Πὸς μποροῦ ν’ ἀπαλλαγῶ από τὴν... ση-
 μερικὴ συζυγὸ μου ;

Εἶχε δικηο τὸ κορίτσι.

- Μαρία ! Πὸς συνέθη τὸ δῶδο που ἐπιτροπέμα-
 με με τὸν κίχο από τὸ θέατρο, νὰ βροῖμε μέσα στὴν
 κοζίνα ἕναν λοχία ;
- Δὲν φταίω ἐγὼ, κυρία. Πὸς νὰ φανταστώ διὰ
 ἡ παράστασις θὰ τρώιουν τόσο νοικῆ ;

Ἐλιπς σωτηρίας.

- Αὐτὸς ἔχει ὁ κύριος είνε κλεπτομανής, λέγει μιά
 προσκεκλημένη σὲ μιά φίλη της γεροντοκόρη δείχνον-
 τας ἕναν νεὸ που ἀκούματὰ στο πορβέτι τοῦ παραθύρου.
 ‘Εχει καταδικαστὴ ἀναριθμητῆς φορῶς...
- Γ ε ρ ο ν τ ο κ ο ρ ἦ (μὲ ἀναστεναγμό). — Λές
 νὰ με κλέψη, ἄν τὸν πληρώσω ;

Καθόντουσαν και δροσίζοντουσαν διάφο-
 ροι Νιγρίταινοι.

‘Ο κ ‘Αργυρός